

Iskaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniski prostor:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXV.

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1932, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO 23, ILL., PETEK, 24. SEPTEMBRA (SEPT. 24), 1943

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 187

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

ANGLEŠKI BOMBNIKI RAZDEJALI HANOVER

Oddelki pete ameriške armade okupirali strategične hribe okrog Neapla. Nemci terorizirajo in pobijajo Italijane. Francoske čete in ameriški "ranžerji" uničujejo nemško silo na Korziki. Moskva poroča, da se ruske armade bližajo Kijevu in da so prvi oddelki oddaljeni samo trinajst milj od ukrajinske prestolnice. Ameriške in avstralske čete se izkrcale pri Finschhavernu, japonski bazi

London, 23. sept. — Angleški bombniki so v prejšnji noči razdejali veliko industrijsko mesto Hanover v Nemčiji. Zmetali so več kot 2300 ton bomb—vsako sekundo je padla ena tona—ki so dočela porušiti tamošnje tovarne kavčuka in velika skladišča vojnega materiala. Pilotje, ki so se vrnili, pripovedujejo, da požar, ki so ga pustili za seboj, je bil nekaj strašnega.

London, 23. sept. —Radio Berlin je danes priznal, da so Nemci izpraznili Poltavo, veliko križišče v Ukrajini.

Zavezniški stan v Afriki, 23. sept.—Nemci so potopili vse ladje v pristanišču Neapla, okrog 30 po številu. Luka je popolnoma razdejana.

Zavezniški stan, Afrika, 23. sept.—Oddelki pete ameriške armade so zasedli strategične hribe okrog Neapla, dočim je osma britska armada okupirala Potent, železniški center v južni Italiji. Levo krilo nemške armade se je umaknilo, ko mu je pretila nevarnost zajetja.

Izgleda, da so Nemci izgubili upanje glede držanja Neapla v svojih rokah. Zdal plenijo in požigajo mesto ter terorizirajo prebivalce. Nekaj italijanskih mornaric častnik, ki je pobegnil iz Neapla na otok Capri, je povedal, da Nemci pretepejo in streljajo Italijane. On je videl, ko so Nemci ustrelili grupo 50 Italijanov.

Uradni komunikacije, objavljen danes jutraj, pravi, da so francoske čete, korsiki redoljubi in ameriški "ranžerji" zadali strahovite udarce nemški sili na Korziki, francoskem otoku na Sredozemskem morju. Italijanska oborožena sila okrog 40.000 mož se bori na strani zaveznikov proti Nemcem, ki že beže z otoka.

Francosko vrhovno poveljstvo je naznanilo, da je čez tisoč Nemcev padlo v bitkah na Korziki in da so zavezniki ujeli več sto sovražnikov. Nemci odvažajo ostanke svoje oborožene sile, ki je štela okrog 12.000 vojakov, z otoka.

Francoska radiopostaja v Alžiru poroča, da so zavezniki oborožili 15.000 civilistov na Korziki pred kapitulacijo Italije. Orožje so pripeljale civilistom zavezniške podmornice in transporti.

London, 23. sept.—Moskva je danes naznanila, da so ruske čete v prodiranju proti Kijevu dosegle do točke, ki je oddaljena samo trinajst milj od ukrajinskega glavnega mesta. S te točke Rusi vidijo stolpe v Kijevu, ki je zdaj izpostavljen topniškemu bombardiranju. Izgleda, da bo mesto kmalu v ruskih rokah.

Na severni fronti so sovjetske čete po luti bitki z Nemci okupirale mesto, ki leži 42 milj severozapadno od Smolenska in samo 21 milj od meje Bele Rusije. Nemci so izvršili dvanaest protinapadov, da ustavijo prodiranje Rusov, ki pa so bili vsi odbiti. Nemci so v teh izgubili osem tisoč vojakov.

V splošnem prodiranju so ruske armade reokupirale 864 mest in vasi v zadnjih dveh dneh. Nekaj vojaških oddelkov je operira proti sovražniku v kraju, ki je oddaljen samo pet milj od reke Dnjeper.

Na južni fronti so Rusi potisnili Nemce v kot ozemlja Kerčevskega polotoka po okupaci-

ji Anape, zadnje luke na Krimu. Nemška vojaška posadka je zdaj v pasti, iz katere se ne bo izmotala. Anapa leži 25 milj severozapadno od Novorosijska, mornarične baze ob Črnem morju, ki je padla zadnji teden, in 12 milj zapadno od Rajevskeje. Moskva je včeraj naznanila okupacijo tega mesta.

Maršal Stalin je osebno naznanil okupacijo Demidova, strategičnega mesta in nemške trdnjave, 24 milj zapadno od železniške proge Smolensk-Vitebsk.

Radio Berlin je priznal ruske uspehe v operacijah proti nemški sili pri Smolensku, Roslavlu in Poltavi.

Zavezniški stan na Pacifiku, 23. sept.—Zavezniki so zadali nadaljnje udarce japonski sili na Pacifiku v ofenzivi, ki je zavzela velik obseg. Poročilo iz glavnega stana generala Douglasa MacArthurja pravi, da so se ameriške in avstralske čete, izkrcale na severni strani Finschhaverna, japonske baze na Novi Gvineji, in da je bila japonska vojaška posadka na otoku Arundelu v Solomonovi grupi popolnoma uničena.

Združbene japonske posadke na Arundelu v bližini otoka New Georgia, ki so ga zasedli Američani, je omogočila operacije proti japonski sili, zbrani pri Vili, na nasprotni strani vodne ožine.

Zavezniška kontrola otokov v tritoku Solomonove grupe je omogočila operacije proti japonski sili pri Rabaulu, otok New Britain. Rabaul je glavna japonska mornarična baza na tem otoku.

MacArthur je naznanil, da so ameriški bombniki napadli japonske ladje in transporte na Bismarckovem morju in da so bombe potopile dva transporta, štiri pa poškodovali.

Moža, ki sta namerala ubiti Mussolinija, osvobodena

Nekje v Italiji, 23. sept.—Dva moža, ki sta pred leti namerala ubiti Mussolinija in sta bila prijeta ter obsojena v dosmrtno ječo, so zavezniške vojaške avtoritete osvobodile, toda eden je bil teden dni po osvoboditvi ubit od drobca nemškega šrapnela. Žrtev je bil anarhist Lucetti, ki je v prvih letih fašističnega režima vrgele bombo proti Mussoliniju, ki pa ga ni zadela. Druga napadalka je bila umobolna Angležinja Violet Gibson, ki je bila po napadu na diktatorja aretirana, pozneje pa poslana domov, tretji pa polkovnik Zaniboni, goreč demokrat in sovrtaški fašizma. On je hotel ustreliti Mussolinija, ko je slednji govoril na balkonu Beneške palače, toda načrt se je izjalovil, ker ga je izdal njegov prijatelj. Zaniboni je zdaj dobil svobodo.

Ameriška legija okrcala kongresnika Fisha

Omaha, Neb., 23. sept.—Ameriška legija je na svoji konvenciji okrcala kongresnika Hamiltona Fisha, republikanca iz New Yorka in izolacionista pred vstopom Amerike v vojno. Sprejela je resolucijo z zahtevo, naj se Fishu odvzame pravica političnega in pisnega protiameriške propagande po pošti brezplačno.

Stalinov apel ameriškemu ljudstvu

Kupuje naj vojno-hranilne bonde

Washington, D. C., 23. sept.—Maršal Stalin je naznanil posebno poslanico ameriškemu ljudstvu z apelom, naj kupuje vojno-hranilne bonde v kampanji za tretje vojno posojilo v vsoti petnajst milijard dolarjev.

Stalinovo poslanico je prečital general A. I. Beljaev, načelnik ruske nakupovalne komisije, na vojaški razstavi, ki je bila odprta v Washingtonu v zvezi s kampanjo vojnega posojila.

"Sovjetska unija se že 26 mesecev bori proti našemu skupnemu sovražniku, nacijski Nemčiji, Finski, Rumuniji in Ogrski, njenim satelitom," pravi Stalin v poslanici. "V tej gigantični borbi je zavezovalih 500 vojaških divizij na obeh straneh. Sovjetska armada zdaj prodira od Smolenska do obrežja Črnega morja ter podi sovražnika z ruske zemlje. V operacijah uspešno uporablja bojna letala, tanke, topove in drugo orožje, ki ga je dobila iz Amerike in Velike Britanije, svojih zaveznikov. Vsi prebivalci Rusije delajo neprestano na fronti in doma, da se pospeši zmaga nad sovražnikom. Naši ameriški prijatelji, ki delajo v vojnih industrijah, nas podpirajo v borbi. Zavežljivo torej je, da ameriško ljudstvo kupuje vojne bonde, da se pospeši porast ameriške oborožene sile in pomaga skupnim zavezniškim vojnim naporom in s tem omogoči hiter poraz našega skupnega sovražnika."

Kitajska zavrnila japonsko ponudbo

Dr. Soong razkril poteze tokijske diplomacije

Washington, D. C., 23. sept.—Dr. T. V. Soong, kitajski zunanji minister, je izjavil, da je Japonska že večkrat ponudila Kitajski mir, odkar se je ameriški pritisk na japonsko silo na Pacifiku povečal in napadi na njene baze postrlili.

"Japonci so nam že večkrat ponudili mir in nas zagotovili, da bodo odpoklicali svoje čete iz kitajskih pokrajin, zaeno pa so postavili ceno za končanje sovražnosti," je dejal Soong. "Cena je, da gremo z njimi v naporih za zedinjenje Azije in v boj proti zapadnim veselim."

Na vprašanje, ali so kateri kitajski elementje za sklenitev pobotnega mira z Japonsko, je dr. Soong odgovoril, "da nobena odgovorna in zavedna kitajska politična grupa ne vidi realne v pobotnem miru z Japonsko. Vse stranke in grupe so za nadaljevanje vojne do končne zmage. Separate armade pod kontrolo posameznih grup ali voditeljev niso mogoče na Kitajskem."

Iz Čungkinga je prišla vest, da bo sklicana narodna skupščina v enem letu po zaključitvi vojne. Ta bo sprejela novo ustavo za zedinjeno Kitajsko, ki bo vsebovala demokratična načela. Stranka Kuomintang se bo odpovedala zaupništvu in vladanju in dala ljudstvu priliko za ustanovitev demokratične vlade.

Soong je dalje rekel, da Kitajska ne smatra komunizma za

EVAKUACIJA CIVILISTOV IZ JAPONSKIH MEST

Bojazen pred zavezniškimi bombnimi napadi

VLADNA KONTROLA POOSTRENA

London, 23. sept.—Radio Tokio je naznanil priprave glede evakuacije civilistov iz Tokija in drugih velikih mest ter industrijskih središč. "Ker bo vojna v prihodnjih mesecih prišla v odločilno fazo."

Radijska oddaja je napovedala zavezniške bombne napade na japonska mesta in celino in citirala naznanilo premijerja Toja, da bodo vladni departamenti zapustili Tokio in civilisti evakuirani iz velikih mest v interesu izboljšanja obrambe "proti možnim napadom iz zraka."

Naznanilo zlasti naglašajo potrebo zaščite industrijskih središč pred bombnimi napadi. Toj je opozoril japonsko ljudstvo na kritično situacijo in izjavil, da bo morala vlada storiti korake za ojačanje notranje fronte japonskega imperija.

Poleg evakuacije prebivalcev iz japonskih mest je bil naznanjen program, osvojen na seji članov kabineta, katerega je trajala ves dan, ki določa totalno mobilizacijo civilistov, poostreitev vladne kontrole nad vsemi industrijami in centralizacijo prometa na kopnem in morju. Program dalje določa konsolidacijo obrambe japonskega ozemlja brez odlašanja, preklic vseh praznikov, da se poveča produkcija in reorganiziranje vladnega ustroja, da bo uspešno funkcional v vseh ozirih.

"Japonsko ljudstvo se mora zavedati in razumeti resnost sedanjega notranje in zunanje situacije," je rekel Toj v naznanilu. "Ono mora napeti vso silo in mobilizirati vsa sredstva v naporih, katerih cilj je zmaga v tej vojni."

Težki udarci, katere so zadali zavezniški Japoncem na Aleutskih in Solomonovih otokih ter na Novi Gvineji so prisilili tokijsko vlado v osvojitve drastičnega programa. Japonska sila na morju in v zraku je bila okrnjena kot posledica zavezniških zmag.

Nemška podmornica potopila ameriški parnik

Washington, D. C., 23. sept.—Mornarični departament je naznanil, da je nemška podmornica torpedirala in potopila ameriški tovorni parnik v bližini vzhodnega obrežja Južne Amerike. Člani posadke parnika so bili rešeni in so se izkrkali v Miami, Fla.

Uradnik francoske delavske stranke umorjen

London, 23. sept.—Marcel Vartoux, bivši komunistični odbojnik v pariškem mestnem svetu, ki je pozneje postal tajnik pariške podružnice delavske in kmetijske stranke, je bil napaden in umorjen, pravi radijsko poročilo iz Berlina. Napadla sta ga dva moža, ki sta po dejanju pobegnila.

nevarnost in ogražanje demokratične vlade, zaeno pa je zanikal poročila, da je severna Kitajska pod kontrolo komunistov in da armado okrog pol milijona vojakov na ozemlju ob Rumenu reki tvorijo komunisti. Dejal je, da ta armada tvori rezervno silo, ki ščiti Kitajsko pred japonskim napadom iz ozadja.

Domače vesti

Vojak umrl

La Salle, Ill.—Dne 14. septembra je pri vojaki umrl Charles Mlakar, star 23 let in rojen tukaj. Bil je sin Franka in Jennie Mlakar in član društva št. 2 SN-PJ. V armadi je bil od 28. marca 1941 in 30. avgusta t. l. je še pisal staršem, da je zdrav in upa, da bo kmalu doma. Tukaj zapušča poleg staršev dve sestri, v Peoriji, Ill., pa brata. To je prvi član omenjenega društva, ki je umrl v armadi.

Ranjenec odpušen

Benld, Ill.—Louis Vidmar je bil 17. sept. častno odpušen iz armade in odklikovan je bil s kratnim srcem za hrabrostni čin. V armado je bil poklican 3. aprila 1941 in 28. januarja 1942 je odšel na Pacifik. Dne 19. decembra 1942 je bil ranjen in od takrat je bil stalno v bolnišnici. Strica Sama je častno doslužil. Louis je edini sin iz Vidmarjeve družine in član SNPJ.

Iz Joliet

Joliet.—Dne 13. t. m. je umrl rojak John Langfengus, brivec po poklicu, star 65 let in rojen v Ulakih pri Velikih Laščah. Tukaj je vodil brivnico čez 30 let in zapušča ženo in dve hčeri.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Dne 21. t. m. se je pri delu v tovarni zgrudil mrtev 65-letni John Znidaršič, doma iz Nadleska pri Ložu. V Ameriki je bil 33 let in bil je trikrat oženjen. Istega dne so našli v postelji mrtvega Johna Marincelja, ki je bil star 29 let. Dne 31. avgusta je bil napaden po nekem 17-letnem zločincu in pretepen pod mostom Stodvainpetdesete ulice. Zdal se vrši preiskava, če je bila njegova smrt posledica tega surovega čina. Bil je vdovec pol leta in zapušča mater. Nesrečni Marincelj je bil rojen v Milwaukeeju.

Iz Minnesote

Chisholm, Minn.—Rojaku Martinu Zalarju je umrla žena v starosti 64 let. Tukaj je živel 37 let.

Nadziranje okupiranih pokrajin

Državni departament sestavlja načrte

Washington, D. C., 23. sept.—Državni departament sestavlja načrte glede ustanavljanja odborov in agencij, ki bodo nadzirale ekonomske operacije v okupiranih in osvobodjenih pokrajinah v povojni dobi. Široki obrisi programa so že sestavljeni, dasi detajli teh niso razkriti.

Vsi se nanašajo na vodstvo v deželah in pokrajinah, ki so že ali bodo osvobodene. Pokrajine in dežele bodo tvorile enajst con. Norveška bo tvorila eno, Italija drugo in balkanske države tretjo. Nadzorstvo bo v rokah posebnih odborov, zastopnikov različnih agencij, ki bodo delovale v tujini. Načelnik vseh odborov in agencij bo imel pozicijo v državnem departamentu.

Poleg odborov bodo formirani tudi pododbori, ki bodo vključevali reprezentante različnih agencij. V področje teh bo spadala transportacija, poljedelstvo, industrije in ekonomska obnova. Pokrajinski direktorji bodo imeli veliko oblast v ekonomskih in drugih zadevah, toda slediti bodo morali instrukcijam iz Washingtona. Ti bodo eventualno prevzeli kontrolo iz rok zavezniških vojaških vlad, toda armada obdrži policijsko oblast.

Vodilne odbore bodo tvorili reprezentante vojnega, mornaričnega, državnega in zakladnega departamenta, uradov za ekonomsko blaginjo, za zunanjo pomoč in obnovo in posojilno-najeminske administracije. Državni departament je dobil pravico določanja zunanje politike teh odborov.

Eden razkril namen Hessove misije

Anglija naj bi sklenila mir z Nemčijo

London, 23. sept.—Zunanji minister Anthony Eden je včeraj prvič razkril v parlamentu namene misije Rudolfa Hessa, Hitlerjevega zaupnika, ki je priletel na Skotsko 10. maja l. 1941, kjer je bil aretiran in se zdaj nahaja v Angliji kot vojni ujetnik.

Eden je povedal, da je Hess po ujetju izjavil, da je prišel v Anglijo brez Hitlerjeve vednosti in z namenom, da jo pridobi za sklenitev mira z Nemčijo pod gotovimi pogoji. Ti so bili:

Nemčija mora imeti prosto roko v Evropi, Anglija pa prosto roko v britanskem imperiju, toda Nemčiji mora odstopiti njene bivše kolonije.

Rusija mora biti vključena v Azijo in zadostiti nekaterim zahtevam Nemčije s pogajanj, ali pa si nakopije vojno.

Britske čete morajo zapustiti Irak.

Mirovni dogovor, sklenjen med Anglijo in Nemčijo, mora vključevati provizije glede plačitve odškodnine nemškemu in britskemu ljudstvu, čigar premoženje je bila konfiscirana kot posledica vojne.

Mir se lahko sklene le na podlagi sporazuma med Nemčijo in angleško vlado, katere predsednik pa ne more biti Winston Churchill ali katerikoli njegov pajdaš. Hitler se ne bo pogajal s Churchillom in njegovimi kolegi, ki so kovali načrte za vojno z Nemčijo od l. 1936.

Eden je dejal, da je Hess naglašal, da Hitler želi sklenitev trdnega sporazuma s Veliko Britanijo in to na bazi ohranitve britanskega imperija. Dalje je poudarjal, da je s tem namenom priletel iz Nemčije v Anglijo.

Anglija dobi ameriške parnike

Land naznanil sklenitev dogovora

Washington, D. C., 23. sept.—Emory S. Land, načelnik uprave pomorske plošbe, je naznanil, da bo Amerika dostavila Angliji deset do petnajst parnikov mesečno na podlagi pravkar sklenjenega dogovora. Ti ostanejo ameriška lastnina, toda plule bodo pod angleško zastavo in člani posadk bodo Angleži.

Land je razkril, da se je gradnja parnikov v ameriških ladjedelnicah povečala za 250 odstotkov v zadnjih mesecih. Nastalo je pomanjkanje mornarjev in to je vzrok sklenitve dogovora z Anglijo. Slični dogovori bodo sklenjeni tudi z drugimi zavezniškimi državami.

Dogovor bo prihranil ameriško mornarsko moštvo in omogočil zavezniškim državam prevzetje parnikov ter uposilev brezposelnih mornarjev. Land je dejal, da ameriške ladjedelnice zgradijo toliko tovornih parnikov, da je nastalo pomanjkanje izurjenih mornarjev. To bi postalo še bolj akutno, če se Amerika ne bi odločila za transferiranje parnikov.

Land je naznanil, da je norveška ubežna vlada že najela parnike s tonažo 80.000 ton na podlagi dogovora. Holandska vlada bo dobila šest ameriških parnikov, grška pet in norveška dva.

Na ameriških parnikih je zdaj upošlenih 112.000 mornarjev, do junija prihodnjega leta pa bo ameriška trgovska mornarica potrebovala najmanj 175.000 mornarjev. To dejstvo je Land razkril v pismu senatorju J. W. Baileyju, demokratu iz Severne Karoline in načelniku senatnega odseka za trgovske zadeve.

NOV KONFLIKT IZBRUHNIL MED RUSIJO IN TURČIJO

List zavrnil sovjetske očitke

PONIZANJE TURŠKEGA DRŽAVNIKA

Ankara, Turčija, 23. sept.—Nov konflikt je nastal med nevtralnimi Turčijo in sovjetsko Rusijo, ko je list Aksam objavil uvodnik in ostro zavrnil očitke, izrečene v članku ruskega magazina Vojna in delavski razred, da je nevtralnost Turčije v sedanjih vojni v korist nacijski Nemčiji. Članek je trdil, da bi Turčija lahko pospešila neizbežno katastrofo Nemčije, če bi se postavila na stran Združenih narodov.

Uvodnik v turškem listu naglašajo, "da bo Turčija ostala nevtralna in da je ponosna na politično pot, katero je izbrala in po kateri koraka napreje. S to je pridobila obhodu vsega sveta z izjemo sovjetske Rusije."

Na izjavo, da ruska javnost pazno zasleduje izvajanja turške zunanje politike in dogodka, ki se razvijajo kot posledica te politike, je turški list odgovoril:

"Lahko se trdi, da je nevtralnost Turčije v prilog Nemčiji, nihče pa ne more vedeti, kaj bi se zgodilo, če bi se odločila za revizijo sedanjega politike. Sovjetska Rusija je morala prijeti za orožje, ko je bila napadena, v interesu svoje lastne obrambe. Moskva bi morala priznati, da je turška nevtralnost solidna zaščitna stena Rusije."

Turški list je prinesel na dan ponizanje, ki ga je doživel Sukru Saracoglu, ko je bil zunanji minister v Moskvi, kamor je šel l. 1939, da sklene pogodbo vzajemne pomoči med Turčijo in Rusijo. Tam je takrat našel nemškega zunanjega ministra in moral se je vrniti domov s praznimi rokami. Ako bi bili sovjeti podpisali pogodbo s Turčijo, zaveznicu Velike Britanije in Francije, bi zaščitili varnost Evrope in preprečili izbruh vojne. Rusija je omogočila vojno v Evropi s sklenitvijo sporazuma z Nemčijo, kateremu je sledil Hitlerjev napad na Poljsko. Ta napad je užgal iskro, ki je zanimala drugo svetovno vojno.

Nevarnost v izolaciji Rusije

Hoare vidi ovire v obnovi Evrope

London, 23. sept.—Samuel Hoare, britski poslanik pri Francovi fašistični vladi v Španiji, ki se je vrnil v London, da se posvetoje s premierjem Churchillom, je dejal, da velika nevarnost v povojni Evropi ne bo sovjetski vpliv, temveč izolacija Rusije. On je govoril pred delavci v neki vojni tovarni.

"V stabilni Evropi mora največji slovenski narod, ki biva na ogromnem ozemlju z neizmernimi viri bogastva in čigar junastvo v borbi proti nacijski vojni mašini vzbuja občudovanje po vsem svetu, dobiti svoj prostor," je rekel Hoare. "Komunistem kljub nasprotnim trditvam je narodni, ne mednarodni produkt, in je izdelek notranjih pogojev."

Hoare je dalje rekel, da vidi dve nevarnosti, ki lahko zavrejo obnovo in izboljšanje Evrope. To sta lakota in anarhija. Če ne bosta odstranjeni, ni upanja za politično okrevanje Evrope. Potrebna je tudi svoboda, ker evropska civilizacija ne more živeti brez nje.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODBORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za štiri leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00. Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in neslovesnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drama, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštne.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

135

Datum v oklepaju na primer (September 30, 1943), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vilite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Italijanska brozga

Winston Churchill, predsednik angleške vlade, se je vrnil domov iz Amerike in zadnji tork je poročal in pojasnjeval angleški zbor-nici glede raznih zamotanih vprašanj, ki so se pojavila zadnje čase v zvezi z vojno.

Prvo važno vprašanje je bilo bitka pri Salernu. V Angliji in Ameriki je bilo precej kritiziranja zaradi te bitke. Zakaj niso zavezniki pospešili invazije Italije po okupaciji Sicilije, predno je mogla cela truma Hitlerjevih divizij udreti v Italijo? Kdo je zavlekel kapitulacijo Badoglijeve vlade?

Churchill je pojasnil, da z invazijo ni bilo nobene zamude. V resnici se je začela šest dni prej, kakor so imeli Američani in An-gleži v svojem načrtu. Za vsako invazijo je treba dolgih priprav za prevoz čet in težke opreme. Invazija italijanske celine ni čakala na kapitulacijo Italije. Zavezniki so računali z odporom Nemcev pa naj Italija kapitulira ali ne. Zavezniki so s kapitulacijo veliko pridobili s tem, da so dobili italijanske brodogradne, katero bi jim bilo nujno za invazijo, če bi ne bilo predaje. Zastoj pri Salernu je bil bojna neizgoda, s kakršno je treba vedno računati v vojni. Ampak zavezniki imajo iniciativno v Italiji in prodirajo po načrtu.

To Churchillovo pojasnilo je prepričevalno in zavezniki javnost se bo vsekakor z njim zadovoljila.

Drugo vprašanje se je tikalo osvoboditve Mussolinija. Churchill je povedal, da eden pogovor premirja z Italijo je bil, da Badoglije-va vlada čim prej mogče izroči Mussolinija zaveznikom. Musso-lini je bil zaprt v nekem hotelu v okolici Rima in dobro je bil za-stražen. Straža je imela nalogo, da Mussolinija ustrelijo, če bi po-kušal pobegniti, toda zavezniki niso računali, da bodo navalili na hotel nemški padalci v tako velikem številu, da straža ni imela časa streljati na nikogar. Morda so italijanski stražarji pri tem kaj zakrivil, česar pa danes še ni možno dognati. Ta dogodek—rešitev bivšega diktatorja—je obžalovanja vreden, vendar ni tako velika nesreča za zaveznike, kajti Mussolini je danes politično ubit v Italiji.—To pojasnilo se lahko vzame, kakor kdo hoče.

Nadaljnje vprašanje, na katerega je Churchill pojasnjeval na dolgo in široko, se tiče "druge" fronte. Glede stvari pa ni po-vedal ničesar definitivnega. Vprašanje "druge" fronte, katero prihaja iz Moskve, se že vrede mesece in mesece. Sovjetski krogi v Moskvi imajo o "drugi" fronti zelo definitivno stališče, od kate-rega ne odstopijo niti za las. Pri njih "druga" fronta pomeni—ravna z zapada v Francijo, Belgijo, Holandijo in Nemčijo, naval, ki potegne najmanj 60 nemških divizij z ruske fronte. Jasno je, da v Moskvi imajo le interese Sovjetske unije na srcu in za drugo se ne brigajo.

Churchill je rekel, da "čas prihaja za masno invazijo Evrope, kar se pa ne sme zamenjati s sedanji operacijami v Italiji." Omenil je prihajajočo ofenzivo proti Japonci. Z vsem, kar je povedal, je naredil vtis, da tista "druga" fronta, kakršno žele v Moskvi, ne bo toliko časa, dokler sedanji naraščajoči zavezniški letalski napadi na Nemčijo ne pokažejo svoje učinkovitosti.

Glede sporazuma s Stalinom je Churchill dal precej upanja na uspeh. Rekel je, da se v kratkem snidejo zunanji ministri Anglije, Amerike in Rusije, ali njihovi zastopniki, ki pripravijo vse potrebo-ne za sestanek glavnih voditeljev teh treh velesil. Kdaj in kje se bo vršila ta konferenca, bo objavljeno šele potem, ko bo že kon-čana, toda Churchill upa, da se bo vršila še letos.

Jasno je, da se Churchill in Roosevelt resnično trudita, da pri-dobita Stalina za sporazum glede vseh nujnih poveljnih proble-mov kljub temu, da ni Stalin niti malo zadovoljen z odlašanjem svoje "druge" fronte. Kako bosta "apizala" Stalina—če ga bosta—je še tajnost.

Najmanj zadovoljivo pa je bilo Churchillovo pojasnilo glede sedanje politične brozge v Italiji. Churchill je odprto rekel, da zavezniki morajo zdaj podpreti vlado maršala Badoglija in kralja Viktorja Emanuela! Druge poti ni, ker druge legalne vlade v Ita-liji zdaj ni, katera bi bila naklonjena zaveznikom. Seveda je Churchill poudaril, da kasneje, ko se Italija iznebi Hitlerjeve kon-trole, bodo Italijani imeli vso svobodo, da si lahko izberejo vlado, kakršno hočejo imeti.

Torej Badoglio in Viktor Emanuel, ki sta še včeraj bila fašista in slepo orodje Mussolinija skozi dvajset let, sta zdaj naklonjena demokraciji, katera ju mora sprejeti kot svoja zaveznika!—Vsi oni, ki iskreno verujejo v demokracijo, se bodo zelo zahvalili Chur-chillu za ta poklon. To je ena najgrših potegavščin s strani Chur-chilla in vsakdo, ki še nima zlomljene hrbtnice, mu mora to po-vedati v obraz!

Italijanski kralj in Badoglio nista na krmlu Italije zato, da bi pomagala italijanski demokraciji do zmage, marveč zato, da demo-kracijo—zadavita se predno se porodi oziroma prerodi.

Vsi oni v Ameriki in Angliji in drugje, ki verujejo v demokra-cijo, morajo Churchillla ostro zavrniti in mu očrtno povedati, da zavezniška kri ne teče v Italiji zato, da se potlači volja demokra-tične mase v Italiji, katera neče nikdar več na krmlu sedanjih in ne bivših fašistov, če manj pa hoče fašističnega kralja.

Prav gotovo bo Churchill šla polten odgovor od zagovornikov demokracije v angleški zbornici, vsaj od poslancev delavske stran-ke, katera ne spi med to vojno.

Glasovi iz nasebin

V Collinwoodu se giblje

Cleveland.—Kot član in od-bornik obeh tukajšnjih postoj-njak za stari kraj, SANS in JPO-SS, želim malo poročati, kako je z našimi akcijami. Naj-prvo bom poročal o podružnici 35 JPO-SS, ki deluje v collin-woodskem okrožju. Ta naša po-družnica je bila do sedaj še pre-cej aktivna, zdaj nas čaka pa še več dela v bližnji bodočnosti, kajti pred seboj imamo poleg drugega dela tudi veliko prired-bi, ki se vrši v nedeljo, 24. ok-tobra v Delavskem domu na Waterloo rd.

Ta priredba se vrši z obšir-nim varietnim programom. Pri-čne se ob štirih popoldne, potem pa bo ples v obeh dvoranih. Se-veda bo tudi okusna večerja in prasta zabava. Torej vse, kar je najboljše. In po dobri večerji se prične tudi dobra kapljica, malo "elezno" in jecmenovca, kar bo tudi na razpolago.

Sedaj, ko pogrešamo takih priredb tudi v naši metropoli, je veliko upanja, da bomo imeli veliko udeležbo od blizu in da-leč ter napolnili dvorano do zad-njega kotička pri programu in tudi zvečer. Kdo bi vedno, me-sec za mesecem ali leto za letom samo delal. Vsakemu je potreba tudi kakšna zabava v poštini in veseli družbi. In ta priredba bo kot nalašč za razvedrilu, obe-nem pa boste pomagali dobri stvari, in sicer krvavo po-trebni našim ljudem v zasluž-njenih stari domovini.

Tajnik naše podružnice, prid-ni Jože Durn je razposlal vsem zastopnikom in zastopnicam vstopnice. Naša sveta dolžnost je, da jih zdaj ponudimo našim prijateljem in znancem, da jih pokupijo in tudi pridejo na pri-redbo kajti nikomur ne bo žal. Tudi ne smemo pozabiti, da smo pri tej podružnici še vedno v akciji z zbiranjem prostovolj-nih prispevkov. V tem je bila naša podružnica od vsega začet-ka med najbolj aktivnimi. Želi-mo, da postanejo aktivni tudi oni zastopniki in zastopnice, ki so do sedaj počivali. Pomagajte tudi vi. Storitve svojo družtevno in narodno dolžnost kot zastop-nik svoje organizacije. Razume-se, da je polje za vse dovolj ve-liko. Glejmo vsi zastopniki in zastopnice, da bomo imeli naj-boljši uspeh s priredbo 24. ok-tobra. Pray tako tudi v zbiranju prostovoljnih prispevkov, ki se vrši sedaj še v posebni kampa-nji do priredbe. Toliko o po-družnici JPO-SS.

Kar se tiče podružnice 48 SANSa, se tudi dobro gibljemo zadnje čase. Tudi pri tej podruž-nici se zbirajo prostovoljni pri-spevki. Prva sta stopila v akci-jo in šla okrog trgovcev pa dru-gih rojakov predsednik podruž-nice Frank Barbič in njena taj-nica Frances Eržen. Če se ne motim, sta nabrala \$146. Sodeč po imenih, ki so bila predčita-na zadnji seji, sta obiskala veči-no trgovcev—take, ki imajo bolj nabasane močnje. Nekateri so se odrezali z desetkom, drugi s petakom itd. Torej je dober uspeh za začetek.

Nas vesel, da se prične delati

na vrhu—od vrha dol. Sedaj, ko sta nam predsednik in tajnica pokazala aktivnost, stopimo še drugi odborniki in zastopniki obeh spolov v akcijo.

Anton Jankovič.

Kupite vojnopranični bondi

Ima tudi sinove pri voljakih

Cuddy, Pa.—Tudi jaz prošim za malo prostora v Prosveti. Te dni, 23. septembra, bo ravno le-to dal, odkar je šel k vojakom naš sin Frank L. Mramor. On je že od 17. januarja nekje v Alas-ki. Odkar je šel od doma lan-gskega leta, še ni prišel na do-pust, ker je seveda predaleč. Pisma, ki nam jih pošilja z zrač-no pošto, na primer vzamejo pet do sedem dni.

Upamo, da pride na dopust en-krat to jesen. Pisal je pred ne-kaj tedni, da pride, potem pa je moral v bolnišnico za mesec dni. Ko je prišel iz bolnišnice, je bil poslan pa še dalj proti severu.

Njegov brat William je odšel od doma 23. junija t. l. On se nahaja v New Orleansu, Louisi-ana, odkjer piše, kako je vroče tam. William je star 20 let, Frank pa 21 let. Vsi smo člani SNPJ, vsa naša družina, osem po številu.

Jennie Mramor.

Kupite vojnopranični bondi

Nared, ki se ne da uničiti

Gowanda, N. Y.—Slovenski narod je sicer majhen po števi-ču, toda v teh časih je znan po vsem svetu, čislán in priznan za najboljšega bojevnika za svojo malo domovino. Svet se je končal, prepričan, da "slovenski kri nikoli ne fali."

V resnici se ta mali narod bo-i za svoj obstanek že tisoč let. Nemci, toda v vsej tej dolgi lobi ga nemški imperializem ni mogel uničiti in ga tudi naci-tem ne bo. Uničili ga niso Tur-ci s svojimi janičarji. Uničili ga niso Lahi z vsemi svojimi in-irigami morilne kulture, dasi se jim je v zadnji vojni posrečilo prevariti Lloyda Georgea in fran-coskega Clemenceaua za slo-vensko Primorje in Istrijo. Prav-ako ga niso uničili znani izda-alci s Francom Jožefom na čelu, lasi so nas skušali ponemčiti. Kakšnega kova je bil Franc Jo-žef, pokazuje njegova izjava, ko je rekel pred avstrijskim parla-mentom leta 1863 sledeče: "Dasi sem vladar različnih slovanskih narodov, kljub temu ne bom ni-koli pozabil, da sem v prvi vrsti nemški princ..." In res ni po-zabil.

Zadnja leta si pa na vse nači-ne prizadeva uničiti ta sloven-ski narod—"fantič z zelenega Štajerja", kjer je nekdanj lepši tenaki papir in pleskal hiše. Ta "kerle" z opičimi mustačami lahko še bolj trobi v luno, da je Nemeec, ampak reva se v svoji blaznosti ne zaveda, kdo so mu bili predniki.

Ne, do danes ni mogel še nih-če, kljub različnim poskusom, uničiti ta veseli, hrabri in svojo rodno grudo ljubeči narod. Go-tovi smo tudi, da bo prišla osve-

ta nad "fantiča z zelenega Šta-jerja", za kar bodo poskrbeli tudi slovenski fantje in dekleta s pomočjo armade Združenih držav, v kateri se danes nahaja tisoče sinov in hčera ameriško-slovenskih mater.

Marsikatera slovenska mati se še spominja prve svetovne voj-ne, ko so šli fantje v boj z mož-mi do 52. leta, ko so šli konji in volji in krave iz hlevov, ko so šli zvonovi in žite v boj za—"do-movino in cesarja Franca Jože-fa..." Tisti pa, ki smo doma obdelavali polja ob koruznih žgancih in prežganovki, smo kar-lepo pozabili na vojno in prepe-vali po polju in vinogradu lepe slovenske pesmi. Posebno pa je zadonela pesem pri kozarku do-lenjskega cvička, ko so se vrnili fantje, pa tudi tesni so bili ob-jemi in vroči poljubi, kajti na-rod je bil zopet prost sovražnika.

Omenil sem, da je danes mno-go slovenskih mater, ki imajo svoje sinove in hčere v ameriški armadi. Saj je samo iz naše ma-le nasebine okrog 50 slovenskih fantov in dve dekleti v službi Strica Sama, da pomagajo ne-samo ohraniti, marveč tudi izbolj-šati demokracijo in zraven še iz-trgati krvavega Slovenijo iz Hit-lerjevih klempljev.

Ti fantje in dekleta iz naše nasebine so člani različnih društev; nekateri so bili tudi člani mladinskega krožka SNPJ. Radi tega si je vodstvo krožka in članstvo izmislilo, da bi mladina na najlepši način obhajala 30-letni-co mladinskega oddelka jedno-te, če skupno počastimo vojne matere.

Mladina je spelirala na vsa tukajšnja društva za sodelova-nje in rezultat je, da so se vsa društva odzvala in sodelujejo pri pripravah programa 30-letnice mladinskega oddelka jednote. Ob tej priliki bo prirejen pro-gram v počast vsem slovenskim materam, ki imajo svoje sinove in hčere v vojni.

Ves program bo objavljen prihodnji teden. Sedaj naj ome-nim le toliko, da odbor vabi vse tukajšnje rojake in rojakinje na posej te priredbe, kajti vstopni-ne ni nobene. Odbor upa, da po-kažete svoje simpatije do teh mater in do mladine.

John Matekovič, 325.

Kupite vojnopranični bondi

Na obisku pri prijateljih

So. Chicago, Ill.—Ker se naha-jam na obisku pri družini Mike Candek, sem imela priliko, da sem se udeležila programa v jed-notini dvorani ob priliki 30-let-nice mladinskega oddelka in dneva SNPJ. Skupaj smo prišli s Candekovo družino, Joseph Kosič in družina ter mrs. Pucel s hčerko Mary. Po programu smo šli v spodnjo dvorano, kjer smo se malo okrepčali.

Prav veselo je bilo povsod. Tudi jaz sem bila vesela, ko sem zagledala mrs. Horvatin iz Pitts-burgha in njeno hčerko, kakor tudi Lojzko Pavlakovič. Potem nam je razkazal jednotine pro-store bolniški tajnik Lawrence Gradšek, kakor tudi tiskarno. Obiskali smo tudi Delavski cen-ter, kjer smo binali. Tam nam je razkazal Proletarčeve prosto-re Luka Groser. Pozno večer smo se vrnili v So. Chicago.

Tisti večer mi bo ostal v spo-minu. Člani smo lahko ponosni na jednotin dom, ki je res lep urejen. Program je bil tudi ves v redu in prav lepo petje. Po-

sebo je lepo pela Tončka Sim-čič iz Clevelanda. Pa tudi v spodnji dvorani je po programu odmevala slovenska pesem. Le-po so zapeli vsakovrstne pesmi, posebno pa ono: "Pod mojimi okencem je eno pisemce, na njem je zadnji pozdrav od moje lju-bice. Pojdi z menoj na morje veslat, pojdi z menoj, krasna je noč nocoj. Po morju jaz veslam, kot mornar vedno sam. Ko pri-dem na sredi morja, prikaže se mi ljubica. Pojdi z menoj..." Pozdrav vsemu članstvu SNPJ.

Ivana Krsul, 118,

Pittsburgh, Pa.

Kupite vojnopranični bondi

Poročilo zastopnika

Herminal, Pa.—Ker me je do-lotelo precej domačega dela—razno popravilo in poleg še teden dni agitacije—nisem utegnil na-daljevati s poročilom o mojem potovanju po Kanadi. Najbrže to poročilo ne bo popolno, ker sem še nekaj pozabil.

Najprvo naj omenim, da so se naročili na Prosveto vsi rojaki, katere smo obiskali na našem povratku po farmah. Eden teh je John Križ, ki stanuje v bližini St. Catherine. Dalje Joseph Sherjak in Anton Božich. Zad-nji ima tudi malo domačijo in družinico. Rekel je, da mu je žal, ker se ne more zavarovati pri SNPJ vsaj za smrtnino. On živi v Stone Creeku in je prišel v Kanado leta 1928. Naročil se je dalje Joseph Barich iz Beams-villa. On je prišel v Kanado leta 1928, njegova žena pa 1932.

Pridobili smo tudi Petra Re-gino, ki živi v Hamiltonu, toda smo ga našli pri Plutu v Yorda-no. On je tudi precej dober far-mar. Naročila sta se tudi dva rojaka v bližini Cesarja, Frank Pintar in Anton Hren, Johna Jursica pa smo pridobili za Pro-letarca. Po kosilu, ko smo se odpeljali proti domu, mi je rekel, da bi rad dobil kakšno žensko. Pomeril sem ga od nog do glave, kajti je pravi hrust; čevlje men-da nosi št. 12, prsa pa ima tudi kot medved. Izgleda kot Dalma-tinec, toda je Slovenec. Mislim sem si, da bo zanj težko dobiti ženo, ki bi mu bila kos.

Sedaj pa nekaj o zgodovini Kanade. V Toronto smo si ogledali prirodoslovni muzej, ki je bil dograjen šele pred par leti. Ima najrazličnejšo zbirko vsako-vrstnih zanimivosti. Veliko je stvari iz kitajske zgodovine, ka-kor tudi iz Indije, Kanade in o Indijancih. Posebno dosti je ka-nadskih mineralov. Tukaj vidi-ti tudi starinski orožje—različ-ne nože, sulice in puščice, ki spo-minjajo, kako se je človek bojeval v davni zgodovini in se raz-vijal.

Ko smo bili v Torontu, je bil tam tudi neki cirkus, različne razstave in pa nemško letalo, s katerim se je Hess pripeljal v Anglijo. Ogledali smo si tudi zverinjak in videl sem živali kot še nikdar prej v drugih krajih.

Ker se danes veliko govori o angleškem imperiju in imperia-lizmu, naj navedem nekaj šte-tilk o narodih, ki spadajo pod angleško krono. Ti narodi šte-juje 450,000,000 po šteju iz leta 1932. Od teh je 60 milijonov belcev, 390 milijonov pa drugih ras; 210 milijonov je Hindutov, 100 milijonov mohamedancev, 30 milijonov kristjanov, od zadnjih 67 milijonov protestantov, 13 mi-lijonov katolikov in 12 milijonov budistov.

Dominion of Canada je leta 1941 štel 11,419,896 prebivalcev. Torej je dežela zelo redko na-seljena—40 prebivalcev na vsaki štirijaki milj. Od teh je 77.76% rojenih v Kanadi. Po narodno-sti je bilo leta 1911 54.07% an-gleškega pokolenja, sedaj so pa že v manjšini, kajti so jih preko-sile druge narodnosti. Leta 1941 je bilo 5,828,022 moških in 5,594,062 ženskih prebivalcev, torej več moških kot žensk.

Prebivalstvo v Kanadi raste proporcno bolj naglo kot v Zdru-ženih državah. V zadnjih 40 le-tih je na primer naraslo 112%, v Ameriki pa le 73%. Leta 1900 je Kanada štela 3,689,267 prebi-valcev. Po ljudskem šteju leta 1931 je bilo v Kanadi nad 20 narodnosti. Posebno veliko je Francozov, namreč 2,927,990, Nemcev 473,444, Skandinavcev 228,040, Indijancev in Eskimov 128,890 itd.

Kako se Kanadčani vladajo? Angleškega kralja zastopa pred parlamentom generalni gover-ner Kanade, ki predseduje nižji

zbornici in ga imenuje kralj, navetom kanadske vlade. Če ne senata imenuje generalni verner do smrti, kot na prim-er nas predsednik člane vrho-nega sodišča. Člani parlamen-ta (House of Commons) so izvol-jeni po ljudstvu. Premier pred-laga člane svojega kabineta gene-rnemu guverniju, ker so tudi govorni angleškemu kralju, ki kanadska vlada je sestavljeno po vzorcu angleške. Od leta 19 ima Kanada popolno avtonom-jo in Anglija ji ne more vsi-nobenega zakona, kakor tudi zavreči.

Kanadčani imajo tudi vrho-sodišče sedmih članov. Pred-nik sodišča prejema \$15,000, če na leto, ostali sodniki po \$12,000. Ima tudi 96 senator-j od katerih je 24 iz provinc, 72 iz Quebeca, Nova Ško-tia 10, New Brunswick 10, Pri-Edward Island 4, Manitoba 4, Saskatchewan 6, Alberta 6, ish Columbia 6. Ženske so do-le volilno pravico leta 1929. Leta 1930 je bila prva žen-imenovana v senat, po imi Claire Wilson. Plača sena-jev je \$4000 letno, članov pa-menta pa \$6000, torej manj-je naših zastopnikov v kon-su, ki prejema po \$10,000 leto.

Kanadska vlada ima svoje plomatčne zastopnike tudi v Angliji, Avstraliji, Novi Ze-laniji, Južni Afriki in na Irski. Torej je točno informirana, se godi po Britskem imperiju drugod.

Kanada je tudi dobro zast-na v tej vojni. Ko je bilo ra-sano prvo vojno posojilo za \$1,000,000, je bilo prodanih za \$1,000,000 milijonov dolar-j bondov, pozneje pa še za \$1,000,000 več. Pod orožjem ima-bližino sledeče število mo- mornarici 40,000, v armadi 100,000 in pri zračni sili 180,000 skupaj 615,000 mož. V letalskem zboru je tudi 2600 nadčank.

Bojnih ladij ima okrog trgovskih pa 9000, ki so že peljale 55 milijonov ton vo-jnega tovora iz kanadskih pri-nišč. Kanadski mornarji so bili 54 visokih odlikovanj, li-bili so 45 častnikov in 421 mi-litnikov. Te številke so že st-Prve kanadske čete so dosp-ele v Anglijo že leta 1939—če- m so poslani le prostovoljci.

V kanadskih vojnih indu-jah je uposlenih okrog 600 delavcev, od teh 75,000 žens- toso pa jih je bilo ali bo do-ljenih še 100,000. Vojna opre-ka se izdeluje v Kanadi, so do-vojaški avti in troki, letala, set vrst topov, razna mun-orožje in druge vojne potrebe. Letal izdelajo v Kan- okrog 300 na mesec.

Tudi poljedelstvo igra ve-vlogo v Kanadi. V zadnjem kalnem letu so izvozili iz Ka-de 125 milijonov funtov sira milijonov tucatov jajc (leta samo milijon tucatov). Kan-pošilja Angliji tudi ogromno-lično surovega materiala in-ja ji je tudi \$700,000,000 pos- v gotovini in za \$275,000,000- gih vrednosti. Z municijo ga tudi druge združene nar-na primer Novo Zelandijo, sijo itd.

V Kanadi so tudi dobre ob-Z-avtom lahko potujete od lantika po 1700 milj dolgi do Sault Ste. Marie, Onta-Potem so tudi ugodnosti na-zerih in ima tudi dobre žele-ee in zračne poti. Sploh je na-nada zelo bogata na narav-zakladih, posebno na različ-rudah, vključno zlate rudni-kjer so delali naši Slovenci, so sedaj farmarji, stotine dru-pa je še danes uposlenih v r-nikih.

Vrednost mineralne produ-je leta 1941 je znašala \$53,500,000. Vrednost premoga, na-mega plina in olja je znašala \$363,000, zlate rude \$204,470. Dalje je pridelala veliko bala-cinka, nikla in drugih dragi-nih kovin, vsakega za pribli- \$150,000,000. Produkcija pre-je znašala 18,136,160 t. Rovi se nahajajo v Saskat-wanu, Alberti, Britski Kolum-biji, New Brunswicku in Škoti-ji. Naturnega plina so pro-ducirali 10,107,000 sodov, tem- 4,188,000 sodov, spna \$16-ton, zmlatega kanna za \$0,000,000.

Prve volitve v Kanadi so vršile leta 1792. Prva telep-fična zveza je bila napravljena leta 1858. (Dalje na 2. strani)

Rese Kavner in vojak Seymour Kulig poleg zbirke knjič, ki jih je podaril časnikarski gild v New Yorku bolnišnicam, v katerih se nahajajo ameriški vojaki.

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti)

24. avgusta 1943.

Sinoči smo igrali na gramofonu plošče, ki so se nakopičile v omari v teku zadnjih let. Kakšno doživetje vam je bilo to, kakšna povest! Povest — prava, resnična povest — štirih let vojne. Na ploščah ni pesmi in godbe. Plošče so dokumenti — pristni, originalni dokumenti — ne pisani na tih pergament, zvočni glasni dokumenti življenja v Angliji v času sedanje vojne.

Naša sém dolgo serijo plošč "Sound Magazine". Sli so ven ponoči, ko so padale bombe in streljali protiletalski topovi. Postavili so mikrofon prav na sredi "dogajanja" in za vse večne čase vzeli na rekor zvoke, bobnenje, eksplozije, kakor so bile "na lico mesta" v danem trenutku. Kaj bolj pristnega si morete misliti? Kaj bolj zanimivega, ko bo končana vojna in se vrne v Ljubljano in bomo pripovedovali svojim, kako je bilo v "Angliji med vojno..."

Hočete slišati, kako se je začela "Battle of Britain"? Evo vam: plošča je bila napravljena v začetku poletja 1940, na "belih pečinah Doverja" je stal mikrofon in za njim mlad Anglež, ki nam razlaga... "Tam iznad morja prihajajo nemški bombniki dan za dnem." Slišimo jih v višinah, bližajo se. Strahotno zatulijo doverske sirene: alarm! — Bilo je pred tremi leti, ko sem prikratk slišala to ploščo, spominjam se, kako me je takrat pretreslo. Sirene so bile takrat naši izredni, slabo poznani gostje. Od takrat so se udomacile pri nas. Nič ne morem nikdar tako zvesto in pogosto obiskoval, kakor sirene one zime, ki je sledila onemu poletju. V temi, v mrazu, v mesečini, v dežju, pozni uri, zgodnji uri, dvakrat, trikrat eno noč... — Za deverskim sirenskim tuljenjem slišimo nepoznano nam hupanje. Glas s plošče nam razloži, da angleška admiraliteta ne prizna sireni, ki veljajo za civiliste; s svojim signalom ona opozarja svoje ladje v pristanišču.

Naša letala-lóvci se vzdignejo. Do spopada pride. Slavni "dog fights" visoko v zraku, tako visoko, da smo malokdaj kaj videli. Slišali smo pokanje po zraku in strojnice ali videli smo bolj malo. Razen seveda na 15. avgusta 1940, ko je sredi Londona, pred Victoria Station, letalo na tleh razbito nemško letalo, eno izmed 189, ki so jih onega dne sestrelili nad Anglijo.

Ali hočete slišati, kako je bilo v Coventryju nekaj dni kasneje, ko je šel skozi pekel najhujšega vseh "blitzov"? Na to ploščo sem posebno ponosna, ker sem bila zraven, ko smo postavljali mikrofon. Se več: jaz sem jih opozorila, da moramo vzeti na ploščo čudovito uro, ki je bila v strašni noči in potem, bila naprej svoje ure, ko je vse okoli nje padlo in se zdrobilo v prah. Bilo je teden ali 10 dni po "koventriranju". Prišli smo v mesto malo pred peto popoldne ob koncu novembra. Prišli smo iz Londona, ali kaj takega se ni smelo videti. Coventry je bil dobesedno na tleh v prahu in pepelu. Malo ljudi po ulicah, malo prometa. Bo še kdaj rastle življenje iz tega razdejjanja? Stali smo, ozirali se okoli, ni smo vedeli, kaj bi. Naenkrat udari v zvoniku ura pet. Enakomerno, točno, kot bi ne bilo nič narobe. "Eh, da nismo ujeli tega z mikrofonom! Pokazali bi svetu, da je še življenje in ča podrti!" Sklenjeno je bilo: čakati, da bije ura šest. Eno uro v tem nesrečnem mestu! Noben lokal ni bil odprt. V vsem mestu ni bilo mogoče dobiti čaše čaja. Vode ni bilo. Elektrike ni bilo. Plina ni bilo. Mraz in tema vse bolj rezka okoli duše, okoli nosu in nog. Mesec je začel vstajati zadaj za katedralo. Ubožica nesrečna, kot jajčna lupina votla, prozorna, razbita in belega in nežna, da bi se jo človek bal dotakniti. Mikrofon je stal na straži cele četrte ure. Posnel je korake samotnega stražnika, ki je sumljivo pogledoval po aparatu. Posnel mimoidoči avtobus, da jim pokažemo, da je še promet v Coventryju. V zvo-

niku udari ura šest! — Prav posebno skrbno zavijem to ploščo, da se ne razbije, ker v Ljubljani jo mora slišati moja mati, drugi moji prijatelji... Hočete vedeti, kako smo se počutili na starega leta dan 1940? Kako smo se počutili po treh mesecih neprestanega "blitza" ponoči in mrzličnega dela podnevi? Kako smo se počutili dva dni po oni strašni noči, ki je napravila iz londonskega Cityja nove Pompeji: mesto razvalin, s stebrom, ki stoji tukaj, s steno, ki štrli tam...? Kako smo se počutili, ko smo pol leta že stali brez zavetnikov sami v boju proti najmočnejši Nemčiji in Italiji? Navijmo ploščo, ki je bila napravljena na starega leta dan, na Silvestrov večer 1940. Napravljena na trgu pred St. Pavelsko katedralo, kjer so bile druga leta množice najgostejše na ta večer v letu, ko pride vsako ven na ulico, da pričaka novo leto plešoč in prepevajoč in stiskajoč roke kar vsem od kraja: "Happy New Year."

"Sirene so pred malo časom naznanile 'all clear'. Kakor vsako leto, tudi zdaj se polnijo ulice od Piccadillyja do Ludgate Hilla in St. Pavelske katedrale. Zvonovi molčijo, ali množice prepevajo in segajo si v roke in žele srečno novo leto, ki nam bo prineslo nazaj svetlobo in zvenenje in zmago." Če bi bili takrat to slišali, bi se nam smejali in nas bi obsodili za neumne. Leto 1941 nam še ni prineslo nazaj niti svetlobe, niti zvenenja. Leto 1942 nam je prineslo nazaj zvenenje; kdo ve, če ne pride svetloba v naš "black-out" še predno bo konec leta 1943? Anglija je imela v svojih najtemnejših časih tako vero, tje premika gore, zato smo danes tako daleč, kakor nam niso verjeli naši prijatelji ali sovražniki, da bomo prišli v tako kratkem času.

Plošča napravljena v škotski vasi, kjer poljski vojaki prepevajo svoje pesmi! Češke narodne pesmi, ki jih pojejo v českem središču v Angliji. Indijska godba se razlega po angleški pokrajini: prvič v zgodovini je ta košček Anglije gostil in poslušal indijske vojake. Posnetek godbe in govorjenja in daljnje padanje bomb in streljanje topov v poznanem nočnem klubu "Coconut Grove" v Regent Streetu. Kakšna je bila usoda tega kluba, ne vem, ali vem, da je Cafe de Paris dobil bombo sredi dvorane in ljudje so umirali pri plesu, godci pred notami. Lepa Poljakinja, ki je preživela bombardiranje Varšave in ušla na Angleško, je bila ubita pri plesu v Cafe de Paris. Kakšni časi so vam to bili!

Potem postajajo plošče manj zanimive in manj jih postaja. Najbrže je temu kriva moja pomankljiva zbirka. Pa tudi vojna se je pomaknila na druga blišča in mi smo postali druga linija in mi smo postali druga linija iz prve. Zdjaj pa že niti druga nismo več, mogoče sploh linija nismo več. Kolikor imam plošč, jih varno in skrbno zavijem in spravim, da jih ne igrat prej, kakor ko bomo imeli mir. Predno se odpravim spat, odprem večna vrata. Izredna aktivnost v zraku. Po vseh teh ploščah — so spomini priklicali nov, resničen bliz? Postojim na pragu: letala in letala nad glavno. Danes pa čitamo v večernikih: "Sinoči je imel Berlin največji bliz, kar jih je kdaj doživelo kako mesto." V pol ure: 1500 ton razstreliva na Berlin! Veliki ognji v središču mesta!

Dolenjka.

Vložite svoje prihranke v ameriške vojnihranilne bonde in pomagajte k porazu Hitlerja in japonskih militarističnih bošil!

WHERE THE FUEL GOES

A PURSUIT PLANE, at a cruising speed of 200 m.p.h. requires one gallon of gasoline for every four miles of flight.

General George S. Patton, poveljnik sedma ameriške armade, govori pred svojimi vojniki v Italiji.

Domača fronta

(Office of War Information, Washington, D. C.)

Podpisovanje tretjega vojnega posojila v teku

To je usodepoln mesec! Pregled vesti nam pove, zakaj. Mi napadamo! Na bojiščih se naši sinovi, bratje in možje približujejo zmagi. Jasno je, kaj mora storiti vsak Amerikane, ki se nahaja doma. Vsi moramo podpirati napad!

Da postane pritisk našega napada hitrejši in silnejši, nam je treba več ladij, več tankov, več letal, več topov. Čim hitreje bomo dobavljali to bistveno vojno opremo, tem prej bo vojna končana; tem manj življenj bo izgubljenih. Vsi podpirajmo napad!

Podpisovanje tretjega vojnega posojila je v teku — vsakemu Amerikancu, ki le more, je odmerjeno, da kupi najmanj po en dodatni vojni bond za \$100. Dodatni bondi, katere zdaj kupujejo vsi Amerikanci, bodo pripomogli k temu, da bodo imeli naši vojaki več orožja na razpolago za zmago. Naša naloga je jasna — podpirati moramo napad s tem, da kupujemo dodatne vojne bonde.

Armada nujno potrebuje krvene plazme! Zdravniški general Norman Kirk poudarja, da naši uspehi na bojišču ne smajo imeti za posledico, da zmanjšamo svoje napore. Da zadostimo minimalnim zahtevam armade, je potrebno, da 90.000 oseb prispeva vsak teden pajnt krvi.

"Neobhodno potrebno je," je izjavil general Kirk, "da podpira ameriško ljudstvo v polni meri načrt Rdečega križa za darovanje krvi, ki je v teku v 33 mestih in drugod, kjer premične kolone Rdečega križa obiskujejo kraje širom dežele." General Kirk, ki se je ravnokar povrnil iz severne Afrike, kjer je obiskal fronto, je izjavil, da je krvna plazma najvažnejši reševalec življenj v tej kampanji.

Pripravljajte se za zimo. To delate, ako naročite takoj svoje olje za kurjavo — s tem boste ob enem storili uslugo samemu sebi, svoji rodbini in svoji domovini. Ako oddaste svoje naročila takoj, boste pripomogli k temu, da se vam olje dostavi, predno nastopi mraz.

Ob enem pa boste s tem, da naročite svojo količino takoj, pomagali preprečiti zmešnjavo, ki bo nastala, ako bo vsakdo čakal do zadnjega trenutka s svojim naročilom. Tudi vaš dobavitelj vam bo hvaležen, kajti vaše zgodnje naročilo mu bo omogočilo, da si izdelava načrt za dobavo, ki bo gladko izveden. Čije, katero prevzamete zdaj v svojo zalogo, pa bo izpraznilo cisterne za olje pri fabrikantu, ki bo v njih nakopičil zalogo olja, potrebne našim tovarnam vojnega materiala in našim oboroženim silam preko morja.

Vlada nujno pozivlja, da sledite njenemu predlogu: Naročite svoje olje za kurivo takoj! Ne pozabite na to.

Nov način uporabe potrjuje za racioniranje. Urad za administracijo cen naznanja, da je stopila v velja-

vo nova metoda za uporabo posebnih potrdil za racioniranje, katere dobe v posebno nujnih slučajih bolniki ali osebe, ki morajo uživati dietarno hrano, vojaki, ki pridejo na dopust itd., da na ta način kupujejo racionirana živila, meso, masčobe, olje in mlekarške proizvode.

Ta nova metoda, ki stopi v veljavo s 15. septembrom, zahteva, da posestniki teh posebnih certifikatov oddajo svoja potrdila v trenutku nakupa ali pa celo poprej. V soglasju s to uredbo more posestnik takega potrdila za racioniranje oddati ta dokument svojem trgovcu, ter po svoji dnevni potrebi nakupovati živila. Po prej veljavnih pravilnih je bilo treba porabiti vsako količino naenkrat, kar je marsikdaj v slučaju večjih množin delalo težko.

Uradniki OPA naglašajo, da se stvar nanaša edino le na omenjena posebna potrdila ter da to nima nobenega vpliva na obstoječa pravila glede znamk za živila, katere je treba predati v trenutku nakupa.

"War Ration Book No. III"

Rjave znamke A v "War Ration Book No. III" so zdaj veljavne. Te znamke morete zdaj uporabljati za nakup mesa, surovega masla, sira, konzervirane mleka, oziroma vseh onih živil, katere ste kupovali s pomočjo rdečih znamk. Nikakor pa še ne vrzite proč svoje knjižice št. II, v kateri se še nahajajo modre znamke in rdeče znamke X, Y, Z, ki ostanejo v veljavi še do dne 2. oktobra.

Govor Mihe Kreka na radiu

(Dne 22. avgusta 1943.)

Zadnji teden je bila cela nacistična in po nacijskih okupirana Evropa pod udarci zaveznikov. Sovjetska armada je napredovala po načrtu. Nemci se po načrtu poraženji umikajo. Nikjer več se nemški odpor ni pokazal ne zlomljiv, nikjer Nemci ne vodijo bojnih podjetij, povsod so tepeni, povsod izgubljajo. To je slika na vzhodni fronti.

Angleške in ameriške armade so popolnoma osvobodile Sicilijo. Nemci so vsi srečni, da so rešili skromen del svojih ubežnikov in del orožja. Smatrajo, da je že to velik uspeh in zanje velika zmaga. Zavezniki so veseli, da se Nemci zadovoljujejo s takimi zmagami, kajti še par takih zmag in sile osi bodo zlomljene.

Vsa nacistična in okupirana Evropa je pod ognjem zavezniških bombnikov. Bombardiranje Italije in nemških postojank v Norveški, Nizozemski, Belgiji, Franciji in v Nemčiji sami se vrči nepretrgano noč in dan. Obzračje je od tedna do tedna slabše, sovražnikovo letalstvo se vedno redkeje spušta v poedine in zanj neuporne bitke v zraku.

Očitno je, da sta Anglija in Amerika Hitlerja udarili smrtno ravno tam, kjer je smatral, da je nedosegljiv. Amerika in Anglija razpolagata danes z najboljšo mornarico na svetu, oni dve imata daleč najmočnejše zračno brodogojstvo sveta. Z znanstveno točnostjo se uporabljata ta strašna sila za uničenje sovražnika. Ne

samo bombardiranje vojaških objektov na suhem je njeno delo. Zavezniški aeroplani polaplajo sovražno brodogojstvo in čuvalje domače, oni uničujejo sovražne podmornice, oni vrše propagando in preskrbujejo sicer nedostopne kraje z orožjem in potrebščinami. Angleško-ameriška zračna sila je danes odločujoč faktor, ki je nepreosljiv, nedosegljiv in nepremagljiv. S tem mora računati vsak prijatelj in sovražnik.

Jasno je, da sedanji neprestani napadi na vsa nacistična središča v Evropi pripravljajo aploščen napad na ta kontinent, ki se bo izvršil takrat, kadar bodo sovražnikove sile z bombardiranjem že tako temeljito izčrpane in razdrte, da uspeh invazije sploh več dvomljiv ne bo.

Nemci in Italijani smatrajo, da smejo, ali da morajo tudi še sedaj v zadnjih mesecih svojega tiranstva množiti zločine tudi nad Slovenijo. Vsa teden dobivamo poročila o strašnih sodbah takozvanega vojaškega sodišča v Ljubljani. Na Gorenjskem so Nemci v prejšnjem mesecu prizorili novo serijo pobljanja talcev. Samo v treh ugotovljenih krajih so ustrelili 54 Slovencev nanovo zadnje tedne. Nemec in Italijan nas ubijata kot zver, predno pogine.

Vsa ta življenja bodo sicer masčevana, a kopa zločinov nad nami se grmadi. Z njo raste svetla jezra vsega naroda nad zločinskimi okupatorjem. Pazimo pa, da nas jeza ne zavede v nobeno nepremišljeno in preuranjeno dejanje. Navodila zavezniške glavne komande so jasna in bodo vedno pravočasna. "Strogo se jih držimo, da bodo naše akcije proti sovražniku uspešne.

Slovenija je itak med tremi ognji: nemškimi, italijanskimi in madžarskimi. Vsa od teh sosedov stremi za našim uničenjem. Doma ne morete vedeti, kako in kdaj bodo dozorevali dogodki, ki bodo neposredno zadevali Slovenijo. Okupator bo vse storil, da uniči vse, kar bi ga moglo ovirati v odločilni uri. Mi pa moramo vse očuvati, s čemer moremo sovražnika udarili o pravem času in na pravem mestu. Kje, kdaj in kako je in bo treba delati, da bomo najbolj koristili svojemu narodu in zaveznikom, ne bo povedal nihče drugi kot glavno poveljstvo zavezniških armad — JIC.

Poročilo iz Hrvaške

London, 9. sept. (ONA). — Hrvaški politični predstavnik je danes izjavil tukaj, da okupacijska Dalmacija hrvaškemu kvizlingu Paveliću ne bo prinesla simpatij v narodu — obojen je, da izginje kot je izginil njegov bivši mojster Mussolini!...

Juraj Krnjević, predstavnik hrvaške kmečke stranke in do pred kratkim tudi podpredsednik jugoslovanske vlade v izgnanstvu, je dejal: "Kar Pavelić danes počenja na jadranski obali, so le čini desperada, ki dobro ve, kaj ga čaka."

Hrvaški narod se raduje radi pravi imperialistične Italije in se pripravlja na odločilni trenutek, katerega je pričakoval, odkar je bil Rommel poražen v severni Afriki. Pavelić je dal svoji od Nemcev kontrolirani in pokorni armadi povelje, da vpadne in zaseže dalmatinsko obalo, ki se je

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2637-39 So. Lawndale Ave.

Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvirni odbor

VINCENT CAINKAR, gl. predsednik 2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik 2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik 2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADESEK, tajnik bol. odd. 2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VRIHOVNIK, direkt. mlad. odd. 2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila 2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila 2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Podpredsednika

MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik 2637 W. 68th St., Cleveland, Ohio.

Dистриktalni podpredsedniki

JOS. CULKAR, prvo okrožje 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje H. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND THAVNIK, tretje okrožje 7923 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje 379 Randall St., St. Louis, Mo.
URSULA AMHROZICH, peto okrožje 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šesto okrožje 823 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odbor

MATH PETROVICH, predsednik 533 E. 181st St., Cleveland, Ohio.
VINCENT CAINKAR 2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER 2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL 2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
DONALD J. LOTRICH 1997 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
RUDOLPH LISCH 700 E. 390th St., Euclid, O.

Porotni odbor

ANTON SHULAR, predsednik Box 27, Arma, Kansas.
FRANK VRATARICH 315 Tener St., Luzerne, Pa.
FRANK BARRIC 19611 Muskoka Ave., Cleveland 19, Ohio.
ANDREW VIDRICH 708 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK 772 E. 185th Street, Cleveland, Ohio.

Nadzorni odbor

FRANK ZAITZ, predsednik 2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MILAN MEDVESEK 18013 Upton Ave., Cleveland 18, Ohio.
ANDREW GRUM 17183 Snowden, Detroit, Mich.
JOHN OLAP 831 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI 25 Westlax Ave., Peru, Ill.

Glavni adresniki

DR. JOHN J. ZAVERTNIK 2219 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

prej nahajala pod italijansko okupacijo. Kvizlingški hrvaški vodja je v pogledu te zadeve zavzel stališče, da hrvaške čete v Dalmaciji odvzamejo Italijanom ozemlje, katerega so se bili polastili po krivem, na tatinski način.

Krnjević je dodal: "Hrvati vedo, da bodo po dolgi letih trpljenja in nesigurnosti pod nasilnimi režimi vendar enkrat dosegli cilj svobode. Radi tega pa so tudi pripravljeni v tem zgodovinskem trenutku storiti vse, da olajšajo zavezniško nalogo v sredozemskem prostoru."

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

med Torontom in Niagara Fallsom leta 1846. Prva električna luč je zažarela v Ottawi leta 1884. Vrednost lesa in gorila se ceni na \$1,877,000,000; dorašč gozdi merijo 378,945 štirjaških milj, mali gozdi 412,725 kv. milj in v rezervi za preprečenje povodnje je 361,330 kv. milj sveta. Bančno premoženje je naraslo od leta 1867 do danes od \$78,000,000 na \$4,208,123,179. Leti 1940-41 so znašali davki \$872,169,045, redni vladni stroški pa \$390,629,350.

Farmaki pridelki leta 1941 so znašali \$4,889,856,000, letna plača na farmah pa \$559.85% farmskih pridelkov se porabi doma. Kanada je sicer bolj mrzla kot so Združene države, vendar pa ima 350 milijonov akrov za poljedelstvo porabne zemlje; od te zemlje je v rabi \$163,500,000 akrov, 86 milijonov akrov dobo obdelane. Na tej zemlji raste vse. Ima tudi bogato živino.

FOR VICTORY
BACK THE ATTACK
Buy An Extra \$100 War Bond During 3RD WAR LOAN

rejo in veliko vodne sile za elektriko. Vrednost sadja je tudi velika. Jabolki se na primer pridelajo za \$20,000,000, sliv za \$10,000,000, breskev za 600 (?) milijonov, češnje za več kot milijon in prav toliko grozdja in hrušek. Mlekarne producirajo nad \$200,000,000 vrednosti. Zgradbe so bile cenjene 1940 za okrog pol milijarde dolarjev.

Lahko bi še kaj navedel iz podatkov, ki sem jih dobil v Kanadi, toda naj zadostuje. Omenim naj še, da Kanada meri 3,694,863 štirjaških milj. Združene države 3,738, Evropa 2,974,581, Avstralija 3,275,510, Brazilija 1,805,252 in Anglija z otoki vred 121,633 štirjaških milj. Kanada predstavlja 27% vse površine angleškega imperija.

Rojaki v Kanadi so mi rekli, da bi radi spadali pod USA, češ, da je meja velika neumnost. To je mogoče res, vendar pa dvomim, da pride še do kaj takega. Gotovo pa je, da bo Kanada tudi članica svetovne federacije, če se uresniči želje ljudstva. Prihodnji zopet o mojem potovanju okrog Pittsburgha.

Anton Zornik, zastopnik.

Back the Attack
Buy an Extra \$100 War Bond During 3RD WAR LOAN

GUSARJI

(Les Filibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovenil F. J-o

(Se nadaljuje.)

Za danes ste nam dovolj napolnili ušesa! Pogledajte si zastavo, ki visi v cunjah vaših ladij z zadka. Če mislite, da vas ta izguba spravi na kant, jo pa jaz kupim in rad odštejem petdeset zlatih!" Predno mu je pa armator odgovoril, se je množica iznova vznemirila. Ladjar se je pričela pripravljati, da pristane, in je kos za kosom povila vsa jadra, ki so ji še ostala, da love veter. Tudi je kapitanov glas zadonel dovolj jasno, da si ga slišal tudi še preko bulvarka, in poveljniški mostovž je bil sedaj dobro viden od vseh strani, ko ga jadra niso več prikrivala. Od ust do ust je šlo ime kapitana, saj ga je vsakdo videl in slišal in vendar to ni bil oni kapitan, ki so ga pričakovali: — Tomaž Trublet! ... Tomaž Trublet! ... Ta hip je Julien Grave pozabil na zastavo, na Dancana in njegovih petdeset čukov, umolknil je in se namršeno in grobo preril skozi množico do prve vrste: "Zares," je sodel in se preprčeval na lastne oči, ... "zares, Trublet je poveljnik ... toda ... kako neki ... ?" Svoje stavka ni dokončal. V imeniku posadke, kakor ga je on sam, Julien Grave, po stari navadi in vseh uredbah moral podpisati pred malo tedni, ni bil Tomaž Trublet zapisan za kapitana, niti za poročnika. S svojo šapo si je Grave obrisal znojno čelo in se nato oziral naokrog. Trenuten molk je zavladal nad množico, v skupini žensk in otrok, ki so se gnetli do vode, je pa gluhe tesnobe polno pričakovanje pregibalo hrbte in rame. Pretekla je dolga minuta, minuta nemega strahu, — časa dovolj, da je "Veliki zmaj" vrgel svoje vrvi na kopno in spustil sidro. Kmalu je presekala vzduh oster krik, prvi krik vdove, in vekajoče tarnanje sirot ...

Brutalno in naglo se je Julien Grave zopet vrnil k skupini meščanov in prvakov: "Pojdimo, gospoda, če izvolite! Sprejeti moram svojega kapitana in admiraliskim častnikom moram predložiti izjavo o plenu, če ga je kaj ... toda dvomim. Moja ladjar ni, da bi kdo mislil, da je polna blaga, bože mili! ... Ali me sprejmete? Za svedoke mi boste ... ?" Skozi Križevniška vrata se je nato cela gruča podala v mesto, korakala po "Masleni ulici" in je zavila skozi ozko "Kuhinjsko ulico" k Velikim vratom, za njimi pa je donelo plakanje in tarnanje, ki je vsemu mestu sporočalo, da je zopet mnogo Malonezov našlo v morskem valovju svoj hladni grob, kakor že toliko drugih pred njimi.

2

Do severne obale bulvarka je priveslal čoln. Veslača sta vesla zapletla globoko v pesek, da se upreta valovom, ki odnašajo čoln od brega. Tomaž Trublet pa se zavil čez obe klopi in skočil na kopno.

Predno pa stopi pod oboke bastijona, dvigne pogled in se ustavi. Nad zunanjim zidom tik ob vhodu razprostira ogromen Kristus svoje bronaste roke. Tomaž se odkrije, sklone roki in opravi svojo molitev v globoki ponižnosti. Šele ko je trikrat zamrmral svoj amen, prestopi čez prag. Ko je prekoratil vežo pod prvim obokom, se obrne do voz na desno, na notranje dvorišče. Na tem dvorišču se Tomaž iznova ustavi in sname svoje usnjato pokrivalo. To pot se ni odkril nič globlje kot prej. Tomaž Trublet nima navade, da bi pripogibal svoj hrbet, razen pred Našo ljubo Gospo ali njenim božjim Sinom. Tomaž Trublet je namreč zelo pobožen. — To pot se pa ni odkril iz brumnosti, marveč zato, ker stoji Julien Grave nad stopnjicami pred vhom v zborovalnico,

kjer pričakuje svojega kapitana. Z njim ga pričakuje tudi dvanajst prvakov. Tomaž spozna med njimi svojega botra Guillaume Hamona, gospodarja de Tremblaye, dalje Jean Gaultiera, ki si v vikarski ulici baš gradi novo hišo iz rezanega kamna, in Pierre Le Picarda, dalje viteza Dancana in več drugih. Vse sami armatorji, lastniki brodov in brodarški velepodjetniki. K njim nameni Tomaž Trublet svoj spoštljivi korak ter obstane pod stopnjicami. Meščani so molče pričakovali mornarja, in ko se jim je dovolj približal, se vsi naenkrat kakor na povelje odkrijejo. Ne brez vzroka. Saj nosi Tomaž Trublet levo roko v povezi in sveža brazgotina se sveti po vsem širokem obrazu od ušesa do čela. Njegova sicer rdeča lica so bleda in skoraj prošnja. Velik, močan in širokopleč, mišičast rok in z nogami ko stebri, izgleda sedaj Tomaž s svojimi ranami v jarki luči še večji, močnejši in še bolj oglat, skoraj pretirano in veličastno.

Zares obseva soj bojne slave to ogromno gmoto, v bitki tako izdelano. Čeravno je bil Tomaž Trublet nizkega pokolenja in po svojem činu na ladiji le kvartirmojster, pa še to le na manjši fregati, je bogati Julien Grave, lastnik dvanajstih mnogo večjih ladij, pri sprejemu Tomaža vendar obdržal svoj klobuk v rokah. Po stari navadi, čestiti v starem korzarskem gnezdu, je nagovoril dosleca: "Tomaž Trublet, pomozni nama gospodin bog in njegova sveta majka! Z božjo pomočjo ste se torej povrnil. Poročate, kaj je novega na krovu?" Pri tem starodavnem pozdravu je naslonil levo s pestjo v bok, povešena desnica pa maha s klobukom, da pomete nojevo pero po tleh. Tomaž Trublet pa obrača z zdravilo svoje preprosto mornarsko pokrivalo, z ničemer okrašen in povezano le z običajnim mornarskim trakom. "Gospod," odgovori nerodno, "novic pravzaprav ni mnogo ... Prekinil se je, da požre slino. Tomaž očividno nima govorniškega daru. Raje govori z orožjem. Toda poročati mora, in po časi zine: "Nič posebnega, razen ... kvečjemu ... " Tu se še enkrat prekine, si oddahne in jame pripovedovati: "Nič posebnega, samo s takšnim prokletim holandskim psom smo se srečali, pa smo ga pobili kakor treba, ... da, in kapitan Morvan, pa tudi poročnik Yves le Goffic, da, in še sedemnajst tvojih dečkov, te smo izgubili. To je vse, gospodine moj!" Končal je in se zopet pokrtil z usnjatim klobukom. Sedaj, ko je bila padlim tovarišem izkazana običajna čast, bi se Tomažu Trubletu ne zdelo spodobno, da še dalje stoji razoglav pred živimi. — Pa armator: "Povejte mi še več, ljubi sin. Kdo pa je bil ta Holandec?" Tomaž Trublet energično pokima in nadaljuje: "Pockrjajo naj vsi takšni psi! Ko ga je Guillaume Morvan videl, je brž velel, da je to navadna trgovska ladjar, baterije so bile namreč skrite pod platnom, iz strahopetnosti. Zato smo se je lotili. Skoraj nisem verjel sam sebi: "To vsrane nas je pustilo na streljaj do sebe, nato nam je pa pokazal baterije v vsej svoji širini."

"No, in ... ?"

"No in cela reč je šla hudo po strani. Naši težki topovi niti nabasani niso bili, ampak samo oni dve mali puški. Povrhu je oni imel osemnajstfuntne, celih štiriindvajset, kar da iz vsakega krova salvo po dvanajst pljunkov, proti našim osem, ko smo imeli jedva dvanajstfuntne. Seveda nas je začel jemati vrag! ..."

"Le dalje, sin moj!"

(Dalje prihodnjič)

Gospodična Irma

France Bevk

25.

Irma je stegnila roko po črnem jeklu, njegovo mrzloti je občutila po vsem životu. Z naglo kretnjo je spustila orožje v torbico in jo zaprla.

"In naboji!"

"Ne vem zanje."

Nekaj minut pozneje je Cilka poslušala, kako hodi ta tuja, zagonetna ženska v temi po stopnicah. Bilo ji je žal, da ji je dala orožje. Letela je na okno. Prav v istem hipu je bila Irma stopila skozi hišna vrata. Ozrla se je na desno in levo, kakor da ne ve, kam bi šla. Krenila je na desno. Obupno so tolkli njeni koraki ob tlak. Za njo se je vlekle dolga senca in se krčila bolj in bolj.

26.

Lenart je hodil vse dni v celici od stene do stene. Nihče ga ni klical, postal je mrtya številka, pola papirja, na kateri je bilo zapisano njegovo ime. Kriv ali nedolžen? Videl je pred seboj preiskovalnega sodnika, kakor ga je gledal v špi: z vdr-

tim obrazom, s pogledom obrnjenim navzgor. Pisar je lomil besedam kosti in grozil, da jih požre. Morda jih je v resnici požrl, a on čaka ...

Stopil je do vrat in udaril nanje.

"Povejte preiskovalnemu sodniku, da bi rad govoril z njim. Izpustijo naj me ali obsodijo? Zakaj tako postopajo z menoj?"

Tovariši so se režali: "Če bi bili mi na tvojem mestu, bi ne čakali. Pojdi domov, potem naj te iščejo ..."

Lenart je znova hodil od stene do stene. Sedem korakov in pol tja, sedem korakov in pol nazaj. V eni uri dva tisoč in toliko korakov. Vse je bil izmeril in izračunal. Igre sojetnikov ga niso zanimale. Na njegovih duši je ležala mora. Ni čutil več tiste bolečine kot prve dni, njegovi žalosti se je bil prijel žalost.

Vsak hip bi se lahko odprla vrata: "Lenart, Trpin, poberite svoje stvari; naglo!" Enega izmed tovarišev so bili medtem izpustili: še njemu je bilo radi tega divje zahrepenelo srce.

Počutil je na blazini, skljupč kolena pod brado in znova prebral Cilkina pisma. Vedno iste besede tolažbe, poguma, iste

božajoče vsakdanjosti, le vsakokrat drugače povedane. "Meni se dobro godi ... Lenart se je nasmehnil. Iz črk se je poznala tresoca se roka. Iz pisave je pozikalusl sestaviti podobo svoje nekdanje sreče, ki mu je bila zdajci tako daljna. V resnici se mu je zdelo, da je že leta v ječi. Gledal je v špi. Videl je sodnika z vdrtim obrazom in njegove smešne naočnike na vzbolem nosu. Dolgočasna vprašanja: "Kje ste dobili vrednotnice?"

"Na cesti sem jih pobral."

Ali je to vredno smeha? Obsodijo naj ga, če se upajo, ako ni tat, a Cilkiine duše ne bo ranil. Pogosto si je na tihem želel, da bi Irma šla na policijo: "Jaz sem mu dala tiste papirje, on sedi po nedolžnem." Tega se je prestrašil. Ali bi ga Cilkiine oči potem še gledale tako odkrito in pogumno: "Ti se ne boj zame; znam biti močna ..."

Na ženo je bil ponosen. Ona se zna preživeti sama ... Bil je sram malodušja tistih dni, ko je svobodno hodil po ulicah in čakal službe. Če bi mu bili rekli: "Izpustimo te, če napraviš nekaj nemogočega," bi se mu to zdelo igrava.

WHEN U. S.-CANADIAN FORCES LANDED ON KISKA

THIS PICTURE GRAPHICALLY DEPICTS the complicated task of landing on Kiska Island. The men in the foreground before the megaphone are directing operations. In front of them others load 105 mm. ammunition on a tractor trailer. In the background can be seen a long earthen ramp extended into the water to help landing party avoid rocks. Note the tank and invasion barges on upper right. U. S. Navy photo.

V novem življenju po polževu posilnih dni ga je tolažila misel na ženo, njena pisma, njeni obiski, njeni uborni darovi. Nekega dne mu je ostala gola misel nanjo. Izostala so njena pisma, ni prišla na obisk. Zda se je, da se je zavedel, kako bi bil sam, če bi nje ne imel. Kdo bi mu pisal? Kdo bi ga obiskal? Kdo bi mu pokliljil sadja in tobaka? Strahotna skrb se mu je naselila v srce, ure so bile daljše nego prej. Ali je pozabila nanj? Ob tej misli se je za hip naselila tiha mrznja v njegovo dušo. Ob misli, da se ji je morda kaj pripetilo, se je senca mrznje znova spremenila v svetlo ljubezen.

"Morebiti je obupala." Postal je sredi celice. Spomnil se je, da so bila njena zadnja pisma nenavadna. Skozi vse besede se je vlekle rdeča nit nerazumljivega, znanega le nji sami. Čemu je vedno in vedno priporočala, naj bo pogumen? Ali je vse dni čry obupa glodal v nji?

Če bi se ne bil sramoval tovarišev, bi bil stokal na ves glas. Ko sta ob treh jutraj stopila dva paznika v celico, je Lenart enemu izmed njih zastrmel buden naravnost v obraz.

Paznik je bil star, imel je ženo in otroke in nekaj sočutja v očeh.

"Zakaj ne spite?"

"Ne morem. Ali ni morda za me kakega pisma v pisarni?"

Starikav obraz je pozorno gledal, kakor da razmišlja odgovor in tolažbo. "Ne vem. Jutri dopoldne bodo razdelili pošto." Pošepnil je tiše: "Ne mislite na to. Spite!"

Ne misliti? Ne živeti bi bilo laže, a ne misliti ni bilo mogoče. Zamolkli koraki so odmevali po hodniku in se oddaljevali, kakor da s tistim trenutkom oddaljuje od njega vse, kar je živega in bo ostal le neizmeren prazen prostor, v katerem se mučijo duše.

Downs First Zero

FOOTBALL STAR from Ann Arbor, Mich., Lt. Tommy Harmon shot down his first Jap plane during a 14th U. S. Air Force raid on Hong Kong. On the homeward flight the Liberators were attacked by 20 Zeros. They downed nine Jap planes. One of them was credited to Harmon.

27.

Vse, karkoli je Emil zadnje čase govoril in delal, niso bile njegove besede ne njegova dejanja. Bil je kot plešča lutka. Še besede so prihajale od drugod, a se je dozdevalo, da jih govori on. "Naj se zgodi, kar hočejo drugi." Temu se je bil že tako privadil, kakor bi bila to njegova druga narava. Njegove misli in njegova čustva so vrele kot podtalna voda, niso se upale na dan. Marsikatero uro se je zleknil v svojo sobo in odprl predal. Z drobnost, komaj razločno pisavo je zapisaval vse, kar je mislil in čutil, v dnevnik. V njem je bilo brati pravo lice njegove duše.

10. julija.

Še nikoli si nisem zastavil vprašanja: ali me Irma ljubi? Zda se me gloda to vprašanje že teden dni, vsak dan huje. Irma je ljubila Lenarta, on je ni ljubil, zato jo je zapustil. Jaz ljubim Irmo, ona me — ne ljubi, zakaj me tedaj ne zapusti? Torej me vendar ljubi? Če bi še ljubila Lenarta, bi ga rešila. Če bi ljubila mene, bi mi ne grozila, da me bo pogubila. Strahotna logika, ki me bije uro za uro. Ne vem, če Irma vseh ljudi ne ljubi v isti meri kot sovraži ...

14. julija.

Bojim se Irme. Vedno pogostejše se zalotim v mislih, v go-reči želji, da bi se nekega jutra prebudil in bi je več ne bilo v moji bližini. Ali mineva moja ljubezen ko megla v solncu radi muke, ki mi jo pripravljata dan za dnem? In vendar ji moram vsako minuto pogostejše zatrjevati, da jo ljubim. Izgovorjene besede so postale brez vsebine. Kakšne so njene oči! "Prisegel si!" Da, prisegel sem, a to sem storil tudi materi, da bom živel, skrbel za Lidijo. Irma si domislja, da ji sledijo policijski agenti na vsak korak ... Prosil sem Boga, da bi ne našla orožja. Pri-nesla je revolver in naboj ... Streljala sva v star hrast. Vsa-kokrat so se v smrtnem strahu stresle njegove veje. Ali je bil to samo privid? Irma me je od-radosti objemala, vendar je bila neznansko razburjena, vsa je gorela ...

16. julija.

Težko je tudi Irmi. Sinoči je

.....

Korajža in hrabrost, ter Trinerjevo grenko vino

Za razvoj telesne in duševne korajže, ter hrabrosti morate dati pažnjo vašemu želodcu. Zaprtnica pomeni izgubo energije in preveč skrbi producira strupenostne tvarine v vaših črelih. Zato morate očistiti želodec in držati čistega, Trinerjevo grenko vino z Vitaminom B-1 je prava zmes za take slučaje. Očisti čreva in povzpeli zdrav apetit. Vživajte kot je predpisano na steklenici. Vaš lekarnar ga ima na prodaj, ako ga ne morete dobiti v vaši so-seščini, tedaj pošljite \$1.25 ali \$6.50 na: Jos. Triner Corp., 1333 S. Ashland Ave., Chicago 8, Ill., in dobili boste eno ali šest steklenic Trinerjevega grenkega vina z Vitaminom B-1, poštne prosto. Kupujte tudi vojne bonde!

govorila o življenju, neznano so se ji svetile oči. Govorila je o smrti in pri tem trepetala. Izrazila je upanje, da je policija vendar opustila zasledovanje. Ni omenila, da mora umreti iz ljubezni. Slutim, da se tudi ona v nekaterih trenutkih prav tako boji smrti kot jaz. Kaj je življenje? Vse bojzani, boji, vsa neutešena hrepenenja. Kaj je smrt? Odršitev vsega? Če se z njo vse konča, ali se je vredno bati, hrepeneti neutešno? Življenje ali smrt — katera groza je večja? Ni lepo umreti, biti mrtev je morda lepše ... Mraz me stresa ...

(Dalje prihodnjič.)

Razni mali oglasi

STRUGARJI

"sprayers" mizarji in pomočniki na strojih. Nadurno vojno delo. 2607 Flournoy Street.

ZENSKE

za

ČIŠČENJE

URADNIH

PROSTOROV

stare 18 do 48 let

za delo

od

6:00 P. M.

do

2:30 A. M.

48 ur na teden

53c na uro

Cas in pol za nadurno delo Povišanje plače po šestih mesecih

Oglasite se na: EMPLOYMENT OFFICE CHICAGO UNION STATION 516 W. Jackson

DELO DOBE

Oskrbnice (Janitresses)

in ženske za čiščenje uradov

v Union Station Building

Vi lahko naredite svoj del v nujni vojni industriji s tem, da pomagata transportacijskemu sistemu

NA STAROST SE NE VPRAŠA

Stalno delo sedaj in po vojni

IZREDNO DOBRA PLAČA

48 URNO DELO

Cas in pol čez 40 ur POVIŠANJE PO 6 MESECIH

Employment office:

CHICAGO UNION STATION

516 West Jackson, Chicago

Razni mali oglasi

DELO DOBE

ZENSKE

ZA UČENJE

CEMENTIRATI

vojaških dežnih plaščev
Začetna plača 50c na uro
Prilika za delo od kos

EUGENE USOW MFG. COMPANY

1315 West Congress Street

POTREBUJEMO

MOŠKE

in

ZENSKE

za

NUJNO

OBRAMBNO

DELO

Nobene skušnje se ne zahteva
mi vas naučimo dela
PUNCH PRESS OPERATOR
POLISHERS & BUFFERS
LIGHT ASSEMBLY WORK
PACKERS

TOOL & DIE MAKERS

and

PLASTIC MOLD MAKERS

Na starost se ne ozira.

Oglasite se osebno v naši razsvetljeni delavnici po dnevu a v noči.

BADGER TOOL & MFG. CO.
1501 W. Polk St., Chicago

NOČNO ČIŠČENJE

uradov, nič ribanja. 26 ur dela tednu. 9 South Kedzie, Room 20

NEW

CYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE

GEORGE W. BARNWELL

Institute of Technology v angleščini

Spisal znani profesor: na Stevens

Podlaga za mehanično znanje

morete dobiti s knjigo NEW EN

CYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP

PRACTICE (v angleščini). Ta velika

knjiga popisuje in v slikah poka-

temeljna dela mehanike. Razloži v

natanko, kar mora znati vsak

mekanik; pojasnjuje uporabo vsake

ga stroja, orodja in meril. Pouči

kako je treba vporabiti načrte (blue

prints) ter vam tudi daje mnogo

čunskih tabel, da morete poposli

svoje delo. Ne glede na to, ali

ste početnik, vam bo ta knjiga

koristna in mnogo potrebna —

slik in risb. 576 strani, trde vezne

knjiga stane \$4.98. — Pošljite

no plačamo mi. Naročite pri K&N

GARNI SLOVENIAN PUBLISHING

COMPANY, 216 West 18th St.

NEW YORK. — Zaloge ni veliko

Naročite to valžno knjigo še danes